

BINGEHÊN ZIMANÊ TAAL-INTRODUCTIE

JI ŞOREŞGERÊN ENTERNASYONALÎST LI ROJAVA RE
VOOR INTERNATIONALISTISCHE REVOLUTIONAIREN IN ROJAVA

Çapa Sêyêmin
Derde Editie

ŞEHÎD CIWAN ONDERWIJS COMITÉ

Dit boekje geeft een introductie op het Kurmancî. Het bevat een woordensectie, grammaticasectie en een praktisch gedeelte met voorbeelden voor gesprekken. Dit is de derde uitgave. De twee eerdere uitgaven werden uitgegeven onder de naam *Peyvên Esasî*.

Het gedeelte met de woordenlijst bevat ook enkele Turkse en Arabische woorden. De Turkse woorden worden in dit lettertype geschreven, de Arabische in in dit lettertype. Daarnaast is er een pagina met basale en praktische Arabische uitdrukkingen.

De Koerdische talen zijn nauw verwant met het Farsi. Turks en Arabisch behoren tot andere taalfamilies. Door de lange gedeelde geschiedenis, geografische ligging, het latere colonialisme en de assimilatiepolitiek, zijn er echter een groot aantal overlappingsen tussen het Koerdisch, Arabisch, Farsi en Turks. De verschillende lettertypen zullen daarom slechts in enkele gevallen iets verraden over de oorsprong van het woord. Ze zijn vooral bedoeld om een indicatie te geven met welk woord je in bepaalde situaties verder komt.

De inhoud van deze taalinstructie zal zeker niet volledig correct zijn in de academische zin. Het is ook niet ons doel om je correct academisch Kurmancî te leren, maar om je door de eerste dagen en weken in Mesopotamië heen te helpen.

Kurmancî is de taal die wordt gesproken in de Koerdische regio's in Syrië. De basis voor het Koerdisch dat we hier in deze introductie gebruiken is het dialect dat wordt gesproken in Cizîre, de regio in het oosten van Rojava. In het dagelijks leven wordt de taal echter veel gemixt met het Arabisch.

Het latijnse alfabet voor Kurmancî is een foenetisch alfabet. Dit wil zeggen dat je op het moment dat je alle letters kunt uitspreken, je ook de volledige woorden correct zult kunnen uitspreken door ze voor jezelf hardop voor te lezen. Ook kan het soms lastig zijn klanken goed uit te spreken of van elkaar te onderscheiden omdat ze in de Nederlandse taal niet voorkomen. En natuurlijk zijn er ook uitzonderingen. Vraag daarom aan mensen hoe woorden worden uitgesproken, dat helpt. De Arabische en Turkse termen die hier worden genoemd zijn foenetisch omgezet met het Kurmancî-alfabet. Dat betekent dat sommige klanken die vreemd zijn voor het Kurmancî verloren zijn gegaan in deze omzetting.

Dan nog iets belangrijks: Zorg ervoor de je dit boekje NIET in geprinte voor bij je hebt als je reist. Je wilt niet dat dit wordt gevonden in je bagage. Bewaar het op een geëncrypte hardeschijf of download en print het nadat je bent aangekomen.

We wensen je het allerbeste waar je ook bent en waar je heen gaat. Onze gedachten zijn bij je.

Serkeftin!

Komîteya Perwerde ya Şehîd Ciwan

October 2018

NAVEROK - INHOUDSOPGAVE

BEŞA PEYVAN - WOORDENLIJST			Heywan	Dieren	19
Elfabe û reqem	Alfabet en nummers	3	Peyvên esasî yê erebî	Eenvoudige Arabische woorden	20
Bingehîn	Basics	4	Avakirin	Bouw	21
Silavdan û biwêj	Ontmoetingen en uitdrukkingen	5	Pirsgirêkên civakî	Sociale vragen	21
Dem û roj	Tijd en dagen	6	Peyvên neberçav	Abstracte woorden	23
Şeva yekêmin	De eerste nacht	7	Lêkerên esasî	Algemene werkwoorden	25
Tendirustî û alîkariya lezgîn	Gezondheid en eerste hulp	8	BEŞA RÊZÎMANÊ – GRAMMATICA SECTIE		
Bedena mirov	Het menselijk lichaam	8	Tewandina <i>bûn</i>	Vervoegingen van "zijn"	28
Li ser rê	Op de straat	9	Hevok	Zinnen	29
Mirov û malbat	Mensen en familie	9	Hevokên neyînî	Ontkennende zinnen	30
Li mutfax	In de keuken	10	Lêkerên berhevkirî	Samengestelde werkwoorden	30
Li bajar	In de stad	11	Rengdêr, yekjimar, pirjimar	Bijvoegelijke naamwoorden, enkelvoud, meervoud	31
Cil	Kleding	11	Îfadekirina xwedîfî	Bezit aangeven	31
Rengdêr	Adjectieven	12	Hevokên karê nepen	Passieve zinnen	32
Qiyas	Hoeveelheden	13	Lêkerên gerguhêz	Overgankelijke werkwoorden	33
Reng	Kleuren	13	BEŞA PRATÎKÎ – PRACTISCHE SECTIE		
Li noqte	Op de basis	14	Diyalog	Gesprekken	35
Leşkerî	Leger	15	Destik	Radio	38
Li cebhe	Aan het front	17	Cihê zêde	Ruimte voor meer	39
Hawirdor	Milieu, omgeving	18	Werin Barîkadan wêjeya stran - Liedtekst		42

Elfabeza kurmancî - Kurmancî alfabet

A a	Lang zoals a bij "lamp"
B b	Zoals de b bij "beer"
C c	Dj zoals de ju bij "jungle"
Ç ç	Zoals de tch in "ketchup"
D d	Zoals de d bij "dansen"
E e	Zoals de è in "appèl"
Ê ê	Zoals de dubbele ee bij "veel"
F f	Zoals de f bij "fiets"
G g	Zoals de g in het engelse "game"
H h	Zoals de h bij "huis"
I i	Zoals de i in "pils"
Î î	Zoals ie bij "drie"
J j	Zoals de g in "beige"
K k	Zoals de k bij "koken"
L l	Zoals de l in "leven"
M m	Zoals de m bij "muis"
N n	Zoals de n bij "nieuw"
O o	Zoals de o in "bol" of oo van "pool"
P p	Zoals de p in "post"
Q q	k uitgesproken vanuit het achterste van de keel, zoals het Arabische ق
R r	Rollende r
S s	Zoals de s bij "silver"
Ş ş	Sh zoals men de sj uitspreekt bij "sjamaan"
T t	Zoals de t bij "test"
U u	Zoals de oe in "voelen"
Û û	Tevens als oe maar lang uitgesproken
V v	Zoals de v bij "veel"
W w	Zoals de w bij "winter"
X x	Zoals de gr van "gratis" of de ch in Schotse woord "loch" (ness)
Y y	Zoals de j bij "jas"
Z z	Zoals de z bij "zomer"

Reqem - Nummers

0 sifr	11 yonzdeh
1 yek	12 donzdeh
2 du; didu	13 sêzdeh
3 sê; sisê	14 çardeh
4 çar	15 ponzdeh
5 penc	16 şonzdeh
6 şeş	17 heftdeh
7 heft	18 hêjdeh
8 hêşt	19 nozdeh
9 neh	20 bîst
10 deh	21 bîst û yek
30 sî	90 nod
40 çil	+ zêde
50 pencî	- kême
60 şêst	x derb
70 heftî	÷ ferq
80 hêştî	= dibe
100 sed	
1000 hezar	
miljoen milyon	
$\frac{1}{2}$ nîv; nus	
$\frac{1}{4}$ çarîk; robae	
punt (.) noqte	
50 procent ji sedî 50	
0.9 noqte neh	
yekêmin eerste	
duyêmin tweede	
çardehêmin veertiende	

Bingehîn - Basics

erê; belê	ja
na	nee
lê; ama; bes	maar
ji ber ku	omdat
ger; eger; heger	als
dema ku; wexta; gava ku	wanneer
jî	ook
dibe; belkî	misschien; mogelijk
an; yan	of
din	andere
cuda	anders
pirsgirêk	probleem
pirs	vraag
bersiv	antwoord
tişt	ding
nav	naam
kî?	wie?
çî?	wat?
kîjan?	welke?
çawa?	hoe?
kingî?	wanneer?
çima?	waarom?
çend?	hoeveel?
kû?	waar?
bê guman	natuurlijk; zeker
fêm nekim	ik begrijp het niet
... pêwîst e	... is nodig
... lazim e	

li	in
ser	op
bin	onder
kelek	naast
navber	tussen
li hember	tegenover
ber	voor
pişt	achter
di ... de	bij
ji ... ve	sinds
heya; heta	tot
ji	van
ji ... re	naar
ji bo	voor
li dijî	tegen
bi ... re	met
bi	met
bê	zonder
tenê	alleen
bi tenê	alleen; eenzaam
bi hev re	samen

Grammaticaal correct *li kû derê?*

Letterlijk "zonder twijfel"

zoals "Ik heb ... nodig"

Silavdan û biwêj – Ontmoetingen en uitdrukkingen

Merheba!	Hallo!	
Tu çewa yî?	Hoe gaat het?	aan één persoon
Hûn çewa ne?		aan meerdere personen
Ez baş im.	Met mij goed.	
silav	Groet	formele groet, zowel voor komen en gaan.
silav û rêz	Groet en respect	
Serkeftin!	Succes!	afscheid onder kameraden
Rojbaş!	Goede ochtend!	letterlijk "goede dag"
Evarbaş!	Goede avond!	
Şevbaş!	Goede nacht!	
Dembaş!	Hallo!	overdag letterlijk "goede tijd"
Bi xêr hatî!	Welkom!	aan één persoon
Bi xêr hatin!		aan meerdere personen
Pîroz be!	Gefeliciteerd!	
Ez beriya te dikim.	Ik mis je.	
Min beriya te kir.	Ik heb je gemist.	
Baş xwe hebe!	Pas op jezelf!	aan één persoon
Baş xwe hebin!		aan meerdere personen
Saet xweş	Doei!; Bedankt!	betekent letterlijk "goede uur"
Serçava!	Doei!	gezegd tegen een persoon die gaat betekent dit letterlijk "op de ogen". Ook om een blijk van waardering uit te drukken.
Ser sere min!		specifieke uitdrukking om waardering aan te geven. Letterlijk "op mijn hoofd"
Qawet be!	Wees sterk, sterkte.	aan mensen die aan het werk zijn of net klaar zijn met werk
Xweşî be!		Gezegd tegen iemand die zich net gewassen heeft of het haar heeft geknipt
Musaede heye?	Mag ik?	Toestemming vragen om te mogen spreken, ergens binnen te gaan etc. "Is er toestemming?"
Keremke!	Ga je gang!	bijv. om iemand uit te nodigen binnen te komen.
Derbasî be!	Beterschap!	tegen iemand die ziek is. Letterlijk "kom het te boven."

Spas!	Bedankt!	
Destê te sax be!	Dankjewel!	dank voor iemands werk, bijv. koken. Letterlijk "Dat je handen moge herstellen."
Dest xweş!	Dankjewel!	manier om iemand te bedanken als je iets ontvangen hebt.
Sax be!	Gaat je goed!	andere manier om te bedanken.
Xebat xweş!	Goed werk!	gezegd nadat iemand een taak/les/afpraak heeft voltooid
Noşî can be! / Afiyet be!	Smakelijk eten!	<i>Noşî can be</i> betekent letterlijk "dat je ziel zonder pijn moge zijn".
Biborîne!	Sorry!; Vergeef me!	

Dem û roj – Tijd en dagen

yekşem; lahde	zondag	dihu	gister
duşem	maandag	saet	uur
sêşem	dinsdag	hefte	week
çarşem	woensdag	meh; heyv; mang; şahr	maand
pençşem	donderdag	sal; sana	jaar
înê	vrijdag	sedsal	eeuw
şemî; sebte	zaterdag	serdem	tijdperk; eeuw
sibe; sihar	ochtend	piranî	veelal
roj	dag; zon	hertim; timî; claymî	altijd
êvar	avond	tucar	nooit
şev	nacht	carcaran	soms
îro	vandaag	gelek caran	vaak
îşev	vannacht	carek	een keer
sibe	morgen	carekî din	een andere keer; nog een keer

Şeva yekêmin – De eerste nacht

heval; refîq; arkadaş	kameraad; vriend
hevalê jin	vrouwelijke kameraden
hevalê xort	mannelijke kameraden
rê	weg
patîka	pad
deng; sût	stem; geluid
noqte; kamp	kamp; basis
cih	plek
cihê razan	slaapplek
mange; xurfê; ode	kamer
cihê ixtiyac; towalet	toilet
banyo; hamam	douche; badkamer
lampe	kunstlicht
fener	fakkelt, zaklamp
kehrebe; ceyran	electriciteit
mewlîde; jenerator	generator
pîlav	schoenen
xartûm	waterleiding/slang
sobe	kachel
batanî	deken
balîf; balge	kussen
sînger	matras
sifînc	spons
hewle	handoek
sabûn	zeep
firçeya diran	tandenborstel
mecûna diran	tandpasta

kaxez	papier
klîneks, menedîl	zakdoek
qelem; pênuş	pen
defter	notitieboekje
kîtab; pirtûk	boek
berçavk; gozluk	bril
heste; çaxmax; wale	aansteker
saet	klok; horloge, uur
ferheng; qamûs	woordenboek
çente	tas; rugzak
alîkarî	hulp
cixare	cigaret
xwelîdank; nufade	asbak
mobayl	mobiele telefoon
firçe	borstel
mesihe	trekker
şe	kam

Intîşar - Alarm

Bitefîne!	Uitschakelen!
Bazde!	Rennen!
Raweste!	Stoppen!
Hereket neke!	Niet bewegen!
Xwe veşîre!	Verberg je!
balafir; oçax; teyere	vliegtuig
keşif	drone
binerd	bunker

Tendirustî û afkariya lezgîn – Gezondheid en eerste hulp		Sedena mirov - Het menselijk lichaam	
tib	medicijn	beden; laş	lichaam
êş	pijn	serî; ras	hoofd
birîn	verwonding; wond	dil, qelb	hart
birîndar	verwond	demar	bloedvat
xwîn; dem	bloed	mijî	hersenen
behn; nefes	adem	demara heyat	zenuw
hestî	bot	çerm	huid
şkestî	gebroken	dest; yjd	hand
nexweş; taaban	misselijk; ziek	tilî	vinger
dewx	bewusteloos	zik	buik
pasman	verbinden (wond)	made	maag
dextor; bijîşk	dokter	quz	vagina
ambulans; saef	ambulance	kîr	penis
misteşfe; naxweşxane; xestexane	ziekenhuis	qun	billen
meşfe	kliniek	por	haar
dermanxane; seydeliye	apotheek	çav	ogen
derman; dawa	medicatie; medicijn	poz	neus
mehik	ongesteldheid; menstruatie	dev	mond
xwêdan	zweet	diran	tand
gû	poep	ziman	tong
mîz	plas	guh	oor
iltîhab	ontsteking	kirik	hals
îshal	diaree	stûn	nek
wereşandin	overgeven	sing	borst
înfluenza	griep	mil	schouder; arm
serma	verkoudheid	ling	been
		pî	voet

Li ser rê – On straat

erebe; seyere; tirimbêl	auto
bîsiklet	fiets
motosîklet	motorfiets
otobus	bus
foks	busje
trê	trein
kamiyon	vrachtwagen
teker; dolab	band
çerx	wiel
qeza	ongeluk
frên	rem
eynik	spiegel
zeyt	olie
mazot	diesel
benzîn; xez	bezine
haciz	checkpoint; controlepunt
rêya zift	geasfalteerde weg
rêya hariyê	onverharde weg

**Mirov û malbat –
Mensen en familie**

mirov; insan	mens
jîn; mar'a; kadin	vrouw
zilam; mêr	man
kes	persoon
cins	seks

zayend	geslacht
amr; temen	leeftijd
ciwan; genc	jong
hevaltî	kameraadschap; vriendschap
êvîn; aşiq; hezkirin	liefde
heval; dost; sedîq	vriend
maç	kus
hemîz	omhelsing
mal; beyt	thuis
malbat; aela	familie
eşîret; qebîle	stam
zarok	kind
keç	meisje; dochter; jonge vrouw
kur; law	jongen; zoon
xort	jongen; jonge man
pîr	oude vrouw
kal	oude man
dayik; dê	moeder
bav	vader
xwişk	zus
birra	broer
mêvan	gast; bezoeker
hamil	zwanger
hevjîn	echtgenoot; partner
dawet	huwelijk
zewcî	getrouwd

Li mutfax – In de keuken

xwarin	eten; voedsel
vexwarin	drinken
taştê	ontbijt
firavîn	lunch
şîv	avondeten
av	water
çay	thee
nan	brood
birinc	rijst
savar	bulgur
nîsk	linzen
nok	kikkererwt
fasûlî	bonen
batat	aardappelen
makaron	pasta
pîvaz	ui
sîr	knoflook
şîr	melk
hêk	ei
penîr	kaas
goşt	vlees
bacan	tomaat
bacanê reş	aubergine
xiyar	komkommer
îsot; bîber	paprika
fêkî; mêve	fruit
leymûn	citroen
tirî	druif
zebeş	watermeloen
zeyt	olie
xwê	zout

beheret	specerijen
giya	kruiden; gras
şekir	suiker
kahwe	koffie
biskwît	koekje
gato	cake
dondurme	ijs(je)
şirînayî	snoep
firax	afwas
senî; tabaq	bord
berdex, qedeh	glas; mok
şuşel	fles
kefçî	lepel
kêr	mes
çatal	vork
çaydan	theepot
demîk	kleine theepot
beroj	pot
agîr	vuur
masî	tafel
kursî; sendeliye	stoel
henefî	kraan
bêhn	geur
tam	smaak
tirş	zuur
şor	zout
tûj	heet; scherp
tal	bitter
şirîn	zoet

Li bajar – In de stad

firin	oven; bakkerij
nanpêj	bakker
mektebe	kantoor
dibistan; medrese	school
mamoste	docent
sûk	markt
dukan	winkel
firotkar	verkoper
xeyat	kleermaker
sînae	fabriek; werkplaats
kar; îş; emel	werk
karker	werker; arbeider
endeziyar; mihendis	ingenieur
mehete; rawestgeh	station (trein, bus etc.)
navend; merkez	centrum
derdor	omgeving
hawirdor	milieu
rê; tarîq	weg
kolan; cade	straat
dewar	rotonde
xanî	gebouw
mehkeme; dadgeh	rechtbank
parêzer; mihemî; avoka	advocaat
hakim; qazî	rechter
mizgeft; camî	moskee
klîse; knîsa; dêr	kerk
goristan; şehîdlik	begraafplaats
hebs; zindan; sicn	gevangenis
bank	bank

meydan	plein
komîn	commune
şaredarî; belediye	gemeente
tax	wijk; buurt
qad	gebied; veld
herêm; mentiqe	regio
gund; qoriye	dorp
bajarok; medîne	stad (klein)
bajar; beled	stad (groot)
eyalet	district; provincie
paytext	hoofdstad
radiyo	radio
rojname	krant
kovar	magazine
rojnamevan; basincî; sehefî	journalist

Cil - Kleding

kemîs	shirt
pantalon	broek
kîlot	onderbroek
gore	sokken
jaket; mont	jas
kefiye	sjaal; kufiyah
lepiq	handschoenen
yelek	vest

Rengdêr - Bijvoegelijke naamwoorden

kêfxweş	blij	sar	koud
xemgîn	droevig	germ	warm
sax	gezond	kevin	oud
egîd	dapper	kevnar	(zeer) oud
serbilind	trots	ronî	licht
zîrek	slim	teng	smal
jîr	wijs	fireh	wijd
bêaqil	dom	zindî	levend
xweş	aardig; goed	mirî	dood
xweşik	mooi	westiya	moe
nexweş	ziek	şiyar	wakker
ciwan	jong	nêzîk	dichtbij
kal; pîr; ixtiyar	oud	dûr	ver (weg)
dîn; mecûn	gek	bilind	hoog; lang
dûz	plat; gelijk	nizm	laag
xwar	oneven; scheef	dirêj	lang
zû	snel; vroeg	kin	kort
hêdî	langzaam	lawaz	zwak
feqîr	slecht	xurt	sterk
têr; zengîn; dewlemend	rijk; welvarend	zafer	overwinnend; overwinning
mezin	groot	sabît	stabiel
piçûk	klein	xirab	slecht; kapot
paqij	schoon	saxlem	werkend; in orde
qirêj; pîs	vies; vuil	sexe	nep
qenc	goed	nerm	zacht
hesan	simpel; eenvoudig	hişk	hard
rehet	rustig; ontspannen	sivik	licht; eenvoudig
zelal; diyar	helder; transparant	gran	zwaar; moeilijk
		gilover	rond

zehmet; saeb	moeilijk
erzan	goedkoop
biha	duur
vala	leeg
tijî	vol
zirav	dun
qelew; şîşko	dik
wekhev; eynî	identiek; hetzelfde
cûda	verschillend; anders
giring; muhim	belangrijk
birçî	hongerig
tî	dorstig
xater	gevaarlijk
balkêş	interessant
cidî	serieus
şil	nat
zowa	droog

Qiyas - Hoeveelheid	
çend?	hoeveel?
çîqas?	hoeveel?
ewqas	zoveel
zêde	meer; teveel
zêdetir	meer
pir; gelek	meer; veel; erg (veel bijv.)
kêm; hindik; hinek	klein; weinig
çend	enkele; een aantal
heye; fî, var	er is
tune; nîne; mafî	niet daar; er zijn er geen
qîmet; saer	prijs
qas; qiyas	hoeveelheid
heb	stuk, eenheid
nirx	waarde
pîvan	maat

Reng – Kleuren

sor	rood	reş	zwart	gehweyî	bruin
kesk	groen	sipî	wit	pembeyî	roze
şîn	blauw	grê; gewr	grijs	burtuqelî	orange
zer	geel	rengîn	kleurrijk	binefş	paars

Li noqte – Op de basis

ders	les	
perwerde; eyîtim	onderwijs	
navber	pauze	navbera nîvro = lunchpauze, siesta
dîsîplîn	discipline	
uslub	houding	
moral	moraal	betekent ook een feest of viering om het moraal te verhogen, vaak met dans, zingen en komedie.
lojistîk	logistiek	
mutfaxçî	kok	meestal aangewezen voor één dag
nobet	wacht houden	cihê nobet = wachtpost/plek
nobetçî	wacht	
parola; kelima sir	wachtwoord; slogan	
subay	kampcoördinator	meestal aangewezen voor één dag
lîst	lijst	vaak lijst van de mensen die s'nachts wacht staan en welke verantwoordelijkheden er de volgende dag zijn
arşiv	archief	
cebxane; cebilxane	wapenzaal / wapenkamer / wapendepot	ook synoniem voor munitie
depo; mistewde	opslag; depot	
qamelye	algemene ruimte	
mektebe	onderwijsruimte/ studiekamer	
kêfiyet	ontspanning	
kêfiyetçî	luilak / lui persoon	
rexne	kritiek	rexne kirin, rexne bike = kritiseren
rexne dayîn	zelfkritiek	"Ez rexne dayîna xwe didim..." = "Ik zelfkritiseer ..."
tehlîl	analyse	tehlîl kirin, tehlîl bike = analyseren
nirxandin	evaluatie	nirxandin, binirxîne = evalueren
kêmasî	fout; tekortkoming	
civîn	bijeenkomst / vergadering	
pêşniyar	voorstel	

Leşkerî - Leger

arteş	leger	
gerîla	guerrilla	
sivîl; medenî	burger	
askerî; leşkerî	leger	
çete	bandiet; bendelid	
şervan	strijder	
leşker; asker	soldaat	
komitan; fermanđar	commandant	
firoke	vliegtuig	
havan; top	mortier	
tang	tank	
panzer	panzerwagen	
zirx	bepanzering	
mayîn	mijn	
mitfe	kanon	
gule	granaat, huls (artillery)	
yekîne	eenheid	
tîm	team	4 tot 5 kameraden
taxim	2 teams (<i>tîm</i>)	van het Turkse <i>taqim</i>
boluk	2 taxims (<i>taxim</i>)	van het Turkse <i>bölük</i>
tabûr	2 boluks (<i>boluk</i>)	hetzelfde in Arabisch en Turks
alay, liwa	meerdere tabûrs	
tugay, foc	meerdere alay	
kol	gevechtseenheid	tussen de 6 en 9 kameraden
damance	pistool	
keleş	kalashnikov	meestal AK47
karnas	scherpshutters-geweer	meestal <i>Dragunov</i>
bîsfîng	RPG	meestal <i>B-7</i>
bombe	granaat; bom; IED (Improved Explosive Device,	

Ictîmae – Drill

rastger	ga rechts
çepger	ga links
paşger	draai om
şiyar bin	attentie
raweste	stop
amade be	wees voorbereid
çek serê mil	wapen aan de schouder
silav bide	geef groet
silava şehîdan	groet van de martelaren
çek deyne	wapen neer

geïmproviseerd
explosief)

fitilbombe		handgemaakte bom met een lont
biksî	machinegeweer	meestal <i>PK-M</i>
doşka	zwaar machinegeweer	van 12.5mm tot 55mm
suikast	sluipmoord; scherpschot	
suikastçî	sluipschutter	
sabotaj	sabotage; ontmantelen	het maken en onschadelijk maken van explosieven
sabotajçî	saboteur	
sîlahên ferdî	lichte wapens	
sîlahên navîn	middelzware weapons	<i>biksî</i> en <i>bîsfîng</i>
sîlahên giran	zware wapens; artillerie	
emniyet	veiligheidspal	
şîş	staaf, reinigingsstaaf	
nîşan	vizier	
ayarkirin	“nullen”, in het Engels “zeroing”	het instellen van het vizier van een wapen

Li cebhe – Aan het front	
li vir	hier
li wir	daar
wê derê	daar zo
jor	op
jêr	neer
pêş	voorkant
paş	achterkant
çep; yasar	links
rast; yimîn	rechts
destê çep	naar links
destê rast	naar rechts
rastêrast	rechtdoor
hindir	binnen
derve	buiten
Bîçe! ; Here!	Ga!
Were!	Kom!
Bisekine!	Stop!
Ser çok!	Op de knieën!
Xwe bitewîne!	Buk!
Xwe dûzke! Xwe dirêjke!	Plat op de grond!
Bêdeng be!	Wees stil!
Paşve!	Terugtrekken!
temam	ok
Fêm bû?; Fêm kir?	Begrepen?
Lêxe!	Schiet!
birîndar	gewond
hereket	beweging
çek; silah	wapen
mermî; fişek	kogel
cebxane	munitie

jarjor	magazijn
rext	kogelriem of vest
cebhe	frontlinie
êriş	aanval
çalakî	actie
hemle	offensief
operasyon; ameliyê	operatie
sizma	inval
kêmîn; pusî	hinderlaag
dorpêç; çember	belegering
derb; lêdan	slaan; schieten; treffen
parastin	verdediging
xet	linie
mil; alf	flank; zijde
mevzî	positie; versterkte positie
satir	berm
xendek	loopgraaf; greppel
tunel	tunnel
barîkad	barricade
torbe; çowal	zandzak (of met meel)
sînor; hudûd	grens
hedef	doelwit
mesefe	afstand
lez; suraa	snelheid
dîwar	muur
xanî	building
anîşk; koşe	hoek
banî	dak
derî; bab	deur; poort
pencere; şebeke	raam

derece	trap; ladder
pir; cisir	brug
qebo	kelder
sî	schaduw
dûrbîn	verrekijker; kijker
paç	doek
cîhaz	apparaat; radio
destik	draagbare radio
dext	druk
teqîn	explosie
teqemenî	explosieven
barût	buskruit
dijmin	vijand
duzen; pergal	in orde (als dat iets in orde is)
ferman	order (als een order krijgen om uit te voeren, een opdracht)
tafîmat	opdracht
sir	geheim
şîfre	code; encryptie
dûman; duxan	rook
lezzgîn; ecele	urgent
nûçe; exbar; haber	nieuws
wêne; suret	foto
al; bayrak	vlag
rutubet	vochtigheid

Hawirdor - Milieu; omgeving

nexşe; xerîte	kaart
başûr; cenûb	zuid
bakûr; şemel	noord
rojawa; xerb	west
rojhilat; şerq	oost
pisûle; qîblename	compas
erdnîgarî	geografie
zivistan	winter
bihar	lente
havîn	zomer
payîz	herst
heywan; ajal	dier
şînkayî	vegetatie
xweza	natuur
tav; roj	zon
heyv	maan
stêrk	ster
esman	lucht; hemel
ewr	wolk
hewa	lucht; weer
erd	grond
ax	aarde
gir; tel	heuvel
çiya; cebel	berg
newal; dol	vallei; dal
deşt	vlakte
şkeft	grot
çol; sahra	woestijn
dar; şecere	boom
daristan	bos

genim	tarwe
ceh	gerst
garis	mais
pembû	katoen
zeytûn	olijven
tov; bizîr	zaden
sewame	silo
zîraet; çandinî	landbouw
nêçîr	jagen
masîgirtin	vissen
zad	graan; gewas
pirrengî	diversiteit
çop; zibele	afval
toz	stof
qûm	zand
hişk; ziwa	droog
şil	nat
qaşa; telc	ijs
baran	regen
ba	wind
brusk	bliksem
kevir; hecer	steen
çem; rûbar; nehr	rivier
gol	meer
behr; derya	zee
kanî	bron; put
bîr	put
berf	sneeuw

Heywan - Dieren	
candar	levend wezen
pez; xenim	schaap
bizin	geit
çelik; beqere	koe
mirîşk; decec	kip
qaz	gans
werdek	eend
elok	kalkoen
baraz; xinzîr	varken, zwijn
kûçik; kelb	hond
pisîk; quta	kat
cîvîk; teyr	vogel
cûk	kleine vogel
mişk	muis
cerd	rat
kezik	insect
spih	luis
mêş	vlieg
mêşa spî	zandvlieg
pêşî	mug
mêşa hingiv	bij
pîre	spin
hesp	paard
ker	ezel
mar	slang
dûpişk	schorpioen
masî; semek	vis
sîxûr	stekelvarken
jiû	egel

Peyvên esasî yê erebî - Arabische basiswoordenlijst

Selam!	Hallo!	akl	eten
Keyfak? Şlonak? Şû exbarak?	Hoe gaat het?	şereb	drinken
Ana zeyn. Ana minîh.	Met mij ok.	may	water
Teyk el aafî!; Şukran!	Bedankt!	xubiz	brood
Wên ...?	Waar is ...?	hawîye	identiteitskaart
Şuft ... ?	Heb jij ... gezien?	memnue	verboden
ila ...	naar ...	hecûm	aanval
erîd ... bidî ...	Ik wil ...	teselul	inval
Bidî arûh ila ...	Ik wil naar ... gaan.	rusî	Kalashnikov
Wên et-tarîq?	Waar is de weg?	qunbela	granaat
Ana daya.	Ik ben verdwaalt.	luxm	mijn
Dilnî et-tarîq.	Laat me de weg zien.	resas	kogel
Ana mûsab.	Ik ben gewond.	hon	hier
Hiya mûsaba.	Zij is gewond.	honak	daar
Huwa mûsab.	Hij is gewond.	foq	omhoog
Fî mûsabîn.	Zij zijn gewond.	taht	neer
Bisuraa!	Snell!	qidam	voor
Andak mobayl?	Heb je een mobiele telefoon?	wera	achter
Bidî etisul.	Ik wil praten.	yasar	links
Wên et-tarîq el-miştêşe?	Wat is de weg naar het ziekenhuis?	yimîn	rechts
Emam sir!	Vooruit!	cuwa	binnen
Ela riqîbak!	Op je knieën!	bera	buiten
Sewub!	Schiet!	mistewde el aslîha	wapenzaal; wapenkamer; munitie
Selim nefsak!	Geef je over!	mehzen	magazijn
Insîhab!	Terugtrekken!	ifca	zijde; flank
		hey	muur

Avakirin – Bouw	
bêr	schep
birêk	zaag
erebok	kruiwagen
das	kleine bijl; sikkel
çakûç	hamer
bizmar	spijker
penser	nijptang
maqas	schaar
têl	draad
têla elman	prikkeldraad
kablo; fîş	kabel
satil	emmer
varîl	ton
text	bord
cam	glas
dar	hout
maden	metaal
hesin	ijzer
polat	steel
borî	pijp; buis; leiding
kelpîç	lemen huis; huis van klei-stenen (specifiek het materiaal waarmee gebouwd is)
ka	stro
leylon	nylon; plastic platen
pîrket; blok	baksteen
çimento	cement
ben	draad
şîrît; werîş	touw
derzî	naald

cew; qomaş	textiel; doek
lasqe; lazaq	lijm
band	tape
birxu	schroef
tornovîs	schroevendraaier
sîba	ladder
mîzref; metqap	boor
qul	gat
boyax	verf
qazme	pikhouweel
prîz	stroompunt; stopcontact

Pirgirêkên civakî – Sociale kwesties

meclîs	raad; bijeenkomst
komîte; licne	committee
berpirsyar	verantwoordelijk
temsîl; nûner; wekîl	vertegenwoordiger
rêveberî; îdare	management; bestuur
hukumet	bestuur
serok; reyîs	voorzitter; president
rêber	gids
hevserok	co-voorzitter
civîn; hevîtin	bijeenkomst, vergadering
meş	mars; optocht
mîtîng	demonstratie
siyaset	politiek
siyasî	politiek (bijv. naamwoord)

civak; mictemaa	samenleving	darîbe	belasting
civakî; mictemaayî	sociaal	deyîn	schuld
çîn; tebaq	klasse	fesad; reşwet	corruptie
felsefe	filosofie	cinsiyetperestî	seksisme
îdeolojî; bîrdozî	ideologie	nejadperestî	racisme
şoreş; sewra	revolutie	netewperestî	nationalisme
şoreşger; siwar	revolutionair (persoon)	baviksalarî	patriarchaat
şoreşgerî	revolutionair (bijv. naamwoord)	ezperestî	individualisme
pêşeng	voorhoede; pionier	ezezîfî	egoïsme
mîlîtan	militant	desthilatdarî	overheersing
kadro	kader	bindestî	onderdrukking
endam	lid	zorî	dwang; ongemak
rêxistin; tenzîm	organisatie	zilm	tyranie
tevger; hereket	beweging	komkujî; qetliyam; qirkirin	bloedbad; slachting; grote hoeveelheid moorden
hizb; partî	partij	koçber	migrant
welat	land	penaber	vluchteling
netew; qewm; watan	natie	kole	slaaf
dewlet	staat	tecewiz	verkrachting
biyanî; ecnebî; yabancı	buitenlander	xayîn	verrader
herêmî; yerel	plaatselijke bewoner; local	xiyanet; îxanet	verraad
pêşverû	progresief	şer	gevecht; strijd; oorlog
paşverû	conservatief	pevçûn	gevecht; conflict
rewşenbîr; ronakbîr	intellectueel	serhildan; raperîn	opstand
çapemenî	pers	hevgartin	solidariteit
ragihandin	media	piştgirî; piştvanî	steun; ondersteuning
sermaye	kapitaal	xweserî	autonomie
pere; masarî	geld	azadî	vrijheid
mehaş; fon	salaris	wekhevî	gelijkheid
		yekîfî	eenheid

aşitî	vrede
exlaq	moraal
rewiş; êfik	ethiek
şerm; eyb	schaam
maf; heq	recht
zagon; qenûn	wet
dad; edalet; huqûq	recht; gerechtigheid
hêvî	hoop
mangirtin, grev	staking
milk, milkiyet	bezit
milka taybet	privé bezit
tundî; zordarî	geweld
berhemdarî	productie
berhemên zêde	productieoverscho- t; meerwaarde
dîn; ol	religie
zanistî, ilm	wetenschap
berxwarin	consumptie
têkoşîn	strijd
berxwedan	verzet
çand; seqefe	cultuur
hûner	kunst
muzîk	muziek
wêje; edebiye	literatuur
spor; werzîş	sport
gel; xelk; millet; şaebe	mensen
dîrok; tarîx	geschiedenis
şaristanî	civilisatie; beschaving

Peyvên neberçav – Abstracte woorden

bandor, tesîr	effect
peyv	woord
xewn	droom
xeyal	visie; inzicht
îrade; cesaret	wil; wilskracht
ihtîmal	mogelijkheid
derfet	kans; mogelijkheid
şens; bext	geluk
berhem; netîce	product
encam	resultaat
tewazûn	balans
hevsengî	harmony
berovajî	tegenovergesteld e
proje; meşrûe	project
sedem; sebeb	reden (voor iets)
aqil	rede (rationele gedachte, argumentatie)
mentiq	logisch
hêz	kracht; macht
can	ziel
cîhan; dunya	wereld
cîhanî	wereldwijd(e)
gerdûn	universum
xwedê	god
cenet; bihuşt	paradijs (religieus)
cehenim	hel
ceza	straf
sûc	fout; schuld; misdaad

şekil	vorm
şert; merc	staat (waar iets in verkeerd)
sêgoşe	driehoek
çargoşe	rechthoek
çarçove	frame; raamwerk
kêf	plezier; genot
pêwîst; lazim	noodzaak; nodig hebben
mecbûr	benodigd; verplicht
bi zor	gedwongen; met dwang
tedbîr	voorzorgsmaatregel
bîr	herinnering
destpêk	begin
dawî	einde
xelas; qediyê	over; voorbij; klaar; afgelopen
tevlîhevî	verwarring
alozî; kaos	chaos
erk	plicht
xizmet	dienst
bar	last
bîranî	souvenir
lîstok	spel
enerjî; taqa	energie
bal	bewustzijn
pêşeroj	toekomst
durûtî	hipocrisie
behane; hencet	excuus
berjewendî	voordeel; winst
hîst	gevoel
sebr	geduld

biryar; karar	keuze
pêvajo	proces
têkilî	contact; relatie
rewa	legitiem
rastî; heqîqê	waarheid; essentie
irf	gebruik; traditie
amûr	middel
şeref	eer
zihniyet; hişmendî	mentaliteit; houding; mindset
kesayet	persoonlijkheid
agahî	informatie
rêbaz	methode
wate; mane	betekenis
tirs	angst
kîn	woede
bawerî	geloof
qedexe	verboden
taybet	speciaal; privé
taybetmendî	eigenschap
destan; efsane	legende; legendarisch; episch
peyman	overeenstemming; contract
parçe	onderdeel; stuk
stran; uxneye	lied

Lêkerên esasî – Standaard werkwoorden

Je vind hier van elk werkwoord twee vormen, eerst het infinitief, daarna het imperatief. Het infinitief wordt gebruikt om de verledentijd aan te duiden. Het komt over het algemeen overeen met de eenvoudige stam van het woord (*em çûn* - "we gingen"). De meeste werkwoorden in de tegenwoordige en toekomstige tijd kunnen afgeleid worden van de gebiedende wijs enkelvoud (*biçe!* - *ez diçim* → "Ga!" - "Ik ga").

bûn, be	zijn	gotin, bibêje	zeggen
bûn, bibe	worden	axaftin, biaxive	spreken
hebûn, hebe	bestaan	zanîn, bizane	weten
çûn, biçe çûn, here	gaan	gerîn, bigere	bewegen
hatin, bê hatin, were	komen	girîn, bigire	huilen
girtin, bigre	nemen	kenîn, bikene	lachen
ketin, bikeve	vallen	razan, raze	slapen
kirin, bike	doen	mirin, bimire	sterven
dan, bide	geven	xwarin, bixwe	eten
xistin, bixe	(neer)zetten	vexwarin, vexwe	drinken
dîtin, bibîne	zien	rûniştin, rûne	zitten
anîn, bîne	brengen	şuştin, bişo	wassen
fikrîn, bifikre	denken	man, bimîne	staan
tevlî bûn, tevlî bibe	aansluiten; toetreden; meedoen	danîn, deyne	afnemen; afdoen; wegleggen; naar beneden doen
bihîstin, bibihîze	horen	kuştin, bikuje	vermoorden
fêm kirin, fêm bike	begrijpen	vekirin, veke	openen
fêr kirin, fêr bike	leren	bazdan, bazde	rennen
fêr bûn, fêr bibe	leren	ajotin, bajo	duiken
rakirin, rake	hoog houden verwijderen	avetin, bavêje	gooien, werpen
paqij kirin, paqij bike	schoonmaken	pirsîn, bipirse	vragen
şandin, bişîne	sturen	birin, bibe	wegnemen
kişandin, bikişîne	trekken	lîstin, bilîze	spelen
rabûn, rabe	opkomen; opstaan	çêkirin, çêke	maken; voorbereiden

**Lêkerên zêde – Meer werkwoorden
(in alfabetische volgorde)**

alîkarî kirin, alîkarî bike	helpen
avakirin, avabike	bouwen
belav kirin, belav bike	(iets) verspreiden
berdan, berde	stoppen; opgeven; scheiden
berdewam kirin, berdewam bike	doorgaan
ber xwe dan, ber xwe bide	verzetten
bi kar anîn, bi kar bîne	gebruiken
binketin, binbikeve	verliezen; falen
çandin, biçîne	planten; cultiveren
derbas bûn, derbas be	voorbij gaan; ergens langs gaan
derbas kirin, derbas bike	doorstaan; de tijd verdrijven; oversteken
derketin, derkeve	verlaten; opduiken; lijken
derxistin, derxe	uitgeven; produceren; naar buiten brengen
dubare kirin, dubare bike	herhalen
gihîştin, bigihîje	arriveren; bereiken
guhdar kirin, guhdar bike	luisteren
guhertin, biguhere	veranderen; transformeren
hildan, hilde	hoog houden; opheffen
kelandin, bikelîne	koken
kirîn, bikire	kopen
kolîn, bikole	graven
kom bûn, kom bibe	samenkomen; treffen; bijeenkomen
kom kirin, kom bike	verzamelen; (iets) verzamelen; opslaan; accumileren
lêgerîn, lêbigere	zoeken
lêxistin, lêxe	raken; schieten
meşandin, bimeşîne	draaien (een project, work etc.); oorlog voeren
meşîn, bimeşe	lopen
mêze kirin, mêze bike	kijken (naar)

naskirin, nas bike	weten; leren kennen
nêrîn, binêre	bekijken
nîqaş kirin, nîqaş bike	discussieren
nirxandin, binirxîne	evalueren
nîşan dan, nîşan bide	laten zien
parve kirin, parve bike	delen
paşketin, paşbikeve	achteruitgaan; terugtrekken
pêk anîn, pêk bîne	uitvoeren; uitvoeren (van een opdr.)
pêşketin, pêşbikeve	ontwikkelen; vooruit komen; optrekken
pêşxistin, pêşbixe	(iets) ontwikkelen
qebûl kirin, qebûl bike	accepteren; instemmen
qedandin, biqedîne	voltooien; afmaken
qut kirin, qut bike	snijden
rêxistin kirin, rêxistin bike	organizeren
rexne kirin, rexne bike	bekritizeren
sekinandin, bisekinîne	(iets) stoppen
sekinîn, bisekine	stoppen; zeggen
serketin, serbikeve	winnen; slagen; succes hebben
standin, bistîne	nemen
şirove kirin, şirove bike	uitleggen
ştexilîn, biştexile	praten; spreken
talán kirin, talán bike	plunderen
tam kirin, tam bike	proeven
tamîr kirin, tamîr bike	repareren
tehlîl kirin, tehlîl bike	analyseren
temaşê kirin, temaşê bike	kijken (bijv. televisie)
terciman kirin, terciman bike	vertalen
tune kirin, tune bike	vernietigen
vegerandin, vegerîne	teruggeven; terugbrengen
vegerîn, vegere	terugkomen
wergerandin, wergerîne	vertalen
xelas kirin, xelas bike	afmaken (van taak volbrengen); redden

ŞEHÎD NAMIRIN

BEŞA RÊZÎMANÊ – GRAMMATICA SECTIE

<i>bûn pişt dengdar</i>		<i>bûn pişt dengdêr</i>	
<i>zîjn na de medeklinker</i>		<i>zîjn na de klinker</i>	
Ez baş im.	Met mij is het goed.	Ez birçî me.	Ik ben hongerig.
Tu baş î.	Met jou is het goed.	Tu birçî yî.	Jij bent hongerig.
Ew baş e.	Met haar/hem is het goed.	Ew birçî ye.	Zij/hij/het is hongerig.
Em baş in.	Met ons is het goed	Em birçî ne.	Wij zijn hongerig.
Hûn baş in.	Met jou is het goed.	Hûn birçî ne.	Jij bent hongerig.
Ew baş in.	Met hen is het goed.	Ew birçî ne.	Zij zijn hongerig.

Het werkwoord “zijn” geldt als uitgang voor de meeste andere werkwoorden in de meest voorkomende tijdsvormen. De drie meervoudsvormen hebben altijd dezelfde uitgang (-in of -n):

xwendin, bixwîne lezen	Ez dixwînim.	Em dixwînin.
	Tu dixwînî	Hûn dixwînin.
	Ew dixwîne.	Ew dixwînin.

Een aantal werkwoorden, zoals *hatin*, *were*, *anîn* en *bîne* zijn onregelmatig en zij hebben andere uitgangen. Dit moet specifiek geleerd worden.

De meest voorkomende voornaamwoorden zijn:

ez	tu	ew	em	hûn	ew
ik	jij	zij hij het	wij	jullie	zij

If these pronouns are the object in a sentence or they indicate possession they become:

min	te	wê	wî	me	we	wan
Ik, mij	jij, jouw	haar	hem, zijn	ons, onze	jullie	hen, hun

Het bezittelijke voornaamwoord komt na het zelfstandig naamwoord:

mala min	mijn huis	mala me	ons huis
mala te	jouw huis	mala we	jullie huis
mala wê	haar huis	mala wan	hun huis

Hevok - Zinnen

Zarok dar dibîne. <i>kind boom ziet</i> Het kind ziet de boom.	De algemene zinsopbouw is onderwerp – (lijdend/meewerkend) voorwerp – werkwoord. Het werkwoord <i>dibîne</i> is aan het einde en het toevoegsel <i>-di</i> bepaald de tegenwoordige tijd.
Em diçin bajar. <i>wij gaan stad</i> Wij gaan naar de stad.	Om een bestemming (<i>bajar</i>) aan te geven plaats je deze achter het werkwoord. Er is geen voorzetsel nodig.
Em ê biçin bajar. <i>Wij zullen gaan stad</i> Wij zullen naar de stad gaan.	Door een aantal kleine aanpassingen bij dezelfde zin wordt in deze toekomstige tijd. Dit doe je door <i>ê</i> (toekomst), toe te voegen en <i>di-</i> (heden) te vervangen voor <i>bi-</i> .
Em çûn bajar. <i>wij waren stad</i> Wij waren naar de stad.	Verledentijd. Voor de verleden tijd wordt de onbepaalde wijs van het werkwoord gebruikt. De onbepaalde wijs is hetzelfde als de drie meervoudsvormen van de verleden tijd van het werkwoord.
Em digihîjin cihê xwe. <i>wij arriveren plek zelf</i> Wij arriveren op onze plek.	<i>cihê xwe</i> is de bestemming. <i>Xwe</i> slaat altijd op het onderwerp, dus als het onderwerp <i>we</i> is, betekend <i>xwe</i> “ons” of “onze”.
Tu dikarî ji wê bipirsî. <i>you kunt van haar vragen</i> Je kunt haar vragen.	Wanneer je een zin vormt met twee werkwoorden (“kunnen” en “vragen”) dan is het tweede woord niet in de onbepaalde wijs, maar krijgt het het voorvoegsel <i>bi-</i> met een verwijzing naar het onderwerp (<i>-î</i>).
Çend kes tên vê derê kar bikin. <i>Sommige personen komen deze plek werk doen</i> Er komen hier een aantal mensen werken.	Hetzelde geldt hier. De hoofdzin eindigt na <i>tên</i> . In de bijzin slaat het einde van <i>kar bikin</i> (“werken”), <i>-in</i> , op het onderwerp <i>çend kes</i> .

Hevokên neyîni – Ontkennende zinnen

Hûn goşt naxwin. <i>jij vlees niet-eten</i>	In de tegenwoordige tijd zijn bijna alle werkwoorden ontkennend te maken door <i>na-</i> aan het begin toe te voegen. <i>Di-</i> komt nooit voor in een ontkennende zin, dit wordt vervangen door <i>na-</i> .
Jij eet geen vlees.	
Te reqem neda min. <i>jij nummer niet-geven mij</i>	In de verleden en toekomstige tijd werkt dit hetzelfde, alleen dan met <i>ne-</i> inplaats van <i>na-</i> .
Je hebt mij het nummer niet gegeven.	
Encam ê dernekeve. <i>resultaat zal niet-verschijnen</i>	In de toekomstige tijd wordt <i>bi-</i> hier niet aan het begin van het werkwoord vervangen door <i>ne-</i> , maar tussen <i>der-</i> en <i>-keve</i> . Dit omdat het een samengesteld werkwoord is.
Er zal geen resultaat zijn.	

Lêkerên berhevkirî – Samengestelde werkwoorden

Veel werkwoorden worden samengesteld door een standaardwerkwoord aan te vullen met een voorvoegsel als *-da, ra-, der-, tê-, lê-, ve-* etc.

	Ez ketim.		Ik viel.
Ez raketim.	Ik sliep.	Ez derketim.	Ik ging.
Ez daketim.	Ik daalde af.	Ez pêşketim.	Ik ging vooruit.
Ew agir pêdixin. <i>zij vuur aansteken</i>			
Zij staken het vuur aan.			
Ew ê agir pêxin. <i>zij zullen vuur aansteken</i>			
Zij zullen het vuur aansteken.			
Agir pêxe! <i>vuur aansteken</i>			
Steek het vuur aan!			

Rengdêr, yekjimar, pirjimar – Bijvoegelijke naamwoorden, enkelvoud, meervoud

Bijvoegelijke naamwoorden en andere omschrijvende woorden zoals bezittelijke voornaamwoorden komen achter het zelfstandige naamwoord waar zij aan refereren. Het zelfstandig naamwoord krijgt een toevoegsel aan het einde. Voor enkelvoud is dit *-a of -ê (-ya of -yê* na een klinker), voor meervoud is dit *-ên* (na een klinker *-yên* en soms *-an*).

In het Nederlands worden bijvoegelijke naamwoorden en zelfstandige naamwoorden soms samengevoegd. In het Kurmancî is dit ook vaak het geval en worden woorden vaak uitgebreid om de betekenis verder te verfijnen.

Een aantal voorbeelden:

marê reş zwarte slang

rêya dirêj lange weg

çiyayê bilind hoge berg

stêrka sibehê Morgenster

silahên kevin oude wapens

lîstokên zarokan kinderspellen

De uitgangen kunnen ook op zichzelf staan om verschillende bijvoegelijke naamwoorden te verbinden:

dîbîstana me ya nû

school ons van nieuw

onze nieuwe school

pisîkên piçûk ên şîrîn

katten klein van lief

lieve kleine katten

Em ê tedbîr bistînin.

wij zullen voorzorgsmaatregelen nemen

Wij zullen voorzorgsmaatregelen nemen.

Over het algemeen kunnen zelfstandige naamwoorden voor enkelvoud en meervoud gewoon gebruikt worden zonder aanpassing. In dit geval kunnen we alleen door de context opmaken dat *tedbîr* meervoud is.

Em ê tedbîrên baş bistînin.

wij zullen voorzorgsmaatregelen goed nemen

Wij zullen goede voorzorgsmaatregelen nemen.

Als er een bijvoegelijke voornaamwoord is, moet er een koppelwoord (*-ên*) toegevoegd worden aan het zelfstandig naamwoord (*tedbîr*) waarmee duidelijk wordt gemaakt dat het om meervoud gaat.

Em ê tedbîrek bistinin.

wij zullen één-voorzorgsmaatregel nemen

Wij zullen een voorzorgsmaatregel nemen.

Om enkelvoud te benadrukken kan er als uitgang *-ek* worden toegevoegd, wat vertaald kan worden als “één” of “een”.

Îfadekirina xwedîtî – Bezit aangeven

“Hebben” bestaat niet in het Kurmancî. Is hebben wordt daarom uitgedrukt met het werkwoord *hebûn, hebe*, wat zoiets als “bestaan” of “er zijn” betekent. Het bestaat uit het werkwoord *bûn, be* en het voorvoegsel , en wordt het vaakst voor in de vorm *heye* (“er is”) en *hene* (“er zijn”).

Mufteh li cem min heye.

sleutel met mij er-is

Ik heb de sleutel.

Het voorwerp dat je hebt (*mufteh*) is het onderwerp van de zin. *li cem* kan worden vertaald als “met” of “op de plaats van”

Dema te heye?

tijd jou er-is

Heb je tijd?

Dit is een nog kortere manier om “hebben” uit te drukken.

Pirtûk li cem we hene.

boeken met jou er-zijn

Jij hebt de boeken

Het werkwoord *hene* is in de 3de persoon meervoud, dus we weten dat *pirtûk* hier meervoud is.

Hevalên me herderê hene.

vrienden ons overal er-zijn

We hebben overal vrienden

Als het onderwerp meervoud is, en er horen meerdere omschrijvende woorden bij (in dit geval *me*) dan wordt bij de meervoudsvorm -*ên* toegevoegd.

Hevokên karê nepen – Passieve zinnen

Aktîv - Actief

Pasîv - Passief

Ez kar dikim.

Kar tê kirin.

ik werk doen

werk wordt gedaan

Ik werk.

Er wordt gewerkt

De passieve zin wordt gevormd met *hatin* en *were*, “komen”. Het werkwoord dat de handeling omschrijft is altijd in de onbepaalde wijs (*kirin*).

Some more examples:

Tu min diparêzî.

Ez tîm parastin.

Jij mij beschermen

ik kom beschermd

Jij beschermt mij.

Ik wordt beschermd.

Gerek em biryar pêkbînin. <i>zou wij besluit uitvoeren</i>	Gerek biryar were pêkanîn. <i>zou besluit komen uitgevoerd</i>
Wij zouden het besluit uit moeten voeren.	Het besluit zou moeten worden uitgevoerd.

Me çareserî dît. <i>wij oplossing zien</i>	Çareserî hat dîtin. <i>oplossing kwam gezien</i>
Wij hebben de oplossing gevonden.	De oplossing werd gevonden.

Lêkerên gerguhêz – Overgankelijke werkwoorden

Een werkwoord is overgankelijk als het onderwerp iets doet met een object (iets doen, iemand zien, iets drinken), als niet, dan is het niet-overgankelijk (lopen, slapen, zitten). Vaak eindigt het niet-overgankelijke werkwoord op *-în* en het overgankelijke woord op *-andin*. Een aantal voorbeelden:

negerguhêz	niet-overgankelijk	gerguhêz	overgankelijk
bûn, be	zijn	kirin, bike	doen
ketin, bikeve	vallen	xistin, bixe	plaatsen; zetten
vegerîn, vegere	terugkomen	vegerandin	terugbrengen

Ew vedigerin gund. <i>zij terugkomen dorp</i> Zij komen terug naar het dorp.	Deze zin is niet-overgankelijk. Er is geen specifiek object waarmee het onderwerp interactie heeft, enkel een bestemming (<i>gund</i>).
--	---

Ew erebe vedigerînin gund. <i>zij auto terugbrengen dorp</i> Zij brengen de auto terug naar het dorp.	Overgankelijke zin. De auto is het object dat wordt teruggebracht.
---	--

In de verleden tijd kunnen zinnen met overgankelijke werkwoorden soms wat verwarrend zijn.

Ez te dibînim. <i>ik jou zien</i> Ik zie jou	Eenvoudige zin in de tegenwoordige tijd. “Jij” wordt <i>te</i> omdat dit het object is.
--	---

Ez ê te bibînim. <i>ik zal jou zien</i>	De toekomstige tijd wordt gevormd door <i>ê</i> toe te voegen en het voorvoegsel <i>di-</i> te vervangen
--	--

Ik zal je zien.	door <i>bi-</i> .
Min tu dîfî. <i>ik jou gezien</i>	Verledentijd. Omdat <i>dîtin</i> , <i>bibîne</i> een overgankelijk werkwoord is, wisselt het onderwerp en het (leidend/meewerkend) voorwerp van rol. Daarom wordt het <i>min</i> in plaats van <i>ez</i> , en <i>tu</i> in plaats van <i>te</i> . Ook de uitgang van het werkwoord (<i>-î</i>) refereert nu aan het (leidend/meewerkend) voorwerp <i>tu</i> .
Ik zag je.	
Wê xwarin anî. <i>haar eten bracht</i>	Hier geldt hetzelfde. Zowel het onderwerp <i>wê</i> en het voorwerp <i>xwarin</i> zijn in de derde persoon enkelvoud, dus het werkwoord <i>anî</i> blijft hetzelfde.
Zij bracht eten.	
Me pirtûk da te. <i>ons boek gaf jou</i>	Wederom is het werkwoord overgankelijk, dus het onderwerp is <i>me</i> (en niet <i>em</i>). <i>da</i> is in de derde persoon enkelvoud, omdat het refereert aan het voorwerp <i>pirtûk</i> . De bestemming <i>te</i> is aan het einde van de zin te vinden.
Wij gaven het boek aan jou	
Vê heval em şandin vir. <i>deze kameraad wij sturen hier</i>	<i>vê heval</i> is het onderwerp, <i>em</i> het voorwerp. <i>şandin</i> is de derde persoon meervoud, verwijzend naar <i>em</i> . De bestemming <i>vir</i> (“hierheen”) komt aan het einde.
Deze kameraad heeft ons hierheen gestuurd.	
Te amûr vegerandin embar. <i>Jij gereedschap teruggebracht opslag</i>	Het onderwerp wordt <i>te</i> in plaats van <i>tu</i> . <i>amûr</i> is meervoud, dat kun je zien aan de uitgang van het werkwoord (<i>-in</i>).
Je hebt het gereedschap naar de opslag teruggebracht.	

In de gesproken taal wordt de complexe en vaak voor academisch gehouden voltooid tijd maar deels gebruikt. Het onderwerp zal veranderen als het een persoonlijk voornaamwoord is (*min* in plaats van *ez*) maar verder wordt hier in de gesproken taal slechts in enkele gevallen gebruik van gemaakt.

BEŞA PRATÎKÎ – PRACTISCHE SECTIE

Diyalog - Dialogen

#1

Merhaba!

Hallo!

Dembaş, çewayî?

Hallo, hoe gaat het?

Baş im, spas. Tu çewa yî?

Met mij goed, bedankt. Hoe gaat het met jou?

Ez jî baş im, saxbe.
Rewşa te çî ye?

*Met mij ook goed, bedankt.
Wat is je situatie?*

Baş e, dimeşe. Çewa diçe li
cem te?

*Het is goed, gaat z'n
gangetje. Hoe gaat het bij
jou?*

Baş diçe, em karê xwe
dikin.

*Het gaat goed, we doen
ons werk.*

Temam, serkeftin ji we re!

Oké, success dan!

Spasiya te!

Bedankt!

Pêwîstiyeyeke we heye?

Heb je iets nodig?

Na, saxbe. Baş xwe
hebe.

*Nee, bedankt. Het gaat je
goed.*

Tu jî. Hevalan silav bike!

*Met jou ook. Groeten aan
de kameraden!*

Saet xweş!

Dank je!

Xatirê te heval.

Tot ziens kameraad.

Serçava.

Vaarwel.

#2

Navê te çî ye?

Wat is jouw naam?

Navê min Botan e.

Mijn naam is Botan.

Navê te yê herekî?

*Je bewegingsnaam (nom
de guerre)?*

Çewa? Min fêm nekir.

Wat? Ik begrijp het niet.

Yanî navê te di nav hevalan
de?

*Je naam onder je
kameraden?*

Erê, rast e.

Ja, oké.

Li mala xwe navê te çî ye?

Dîsa min fêm nekir.
Dubareke ji kerema
xwe.

Wat is je naam thuis?

*Weer begreep ik het niet.
Kan je dat herhalen.*

Navê te yê eslî yanî.

Ez nabêjim.

Je originele naam bedoel ik.

Die zeg ik niet.

Çima?

Ne lazim e, li vir tenê bi
navê xwe yê herekî têm
naskirin.

Waarom?

Dat is niet nodig, Hier ben ik alleen bekend met mijn bewegingsnaam.

Temam, tişt nabe.

Û navê te bi xêr?

Oké, geen probleem.

En jou naam alsjeblieft?

Ez Hêvî me.

Serçawa Hêvî, ez
kêfxweş im min te
naskir.

Ik ben Hêvî.

Welkom Hêvî, ik ben blij dat ik je heb leren kennen.

Ez jî!

Ik ook!

#3

Tu ji kû yî?

Ji Ewrûpa.

Waar kom je vandaan?

Uit Europa.

Kûderê Ewrûpa?

Ji bajarê Lyonê me,
girêdayî Fransa.

Waar in Europa?

Ik kom uit de stad Lyon, deel van France.

Zimanê dayîka te Fransî ye yanî?

Belê. Tu ji kûderê yî?

Dat betekent dat je moedertaal Frans is?

Ja. Waar kom jij vandaan?

Ez ji Rojhilatê Kurdistanê me, lê li Ewrûpa mezin bûm.

Tu bi Înglîzî dizanî?

Ik kom uit Oost-Koerdistan (Rojihalat) maar ben opgegroeit in Europa.

Spreek je Engels?

Na, ji zimanên ewrûpî tenê Elmanî dizanim.

Tu tevî hemleyan bûyî?

Nee, van de Europese talen kan ik alleen Duits.

Het je deelgenomen aan de

Erê, ez tevî hemleyên
Hesekê û Holê bûm. Û tu?

Na, ez hîn perwerde
dibînim.

verdediging?

*Ja, ik was bij het offensief
van Heseke en Hol. En jij?*

Nee, ik train nog steeds.

#4

Qawetbe heval!

Dembaş, çewayî?

*Ik wens je kracht toe
kameraad!*

Hallo, hoe gaat het?

Baş im, spas. Kî nobetçî
ye?

Nizanim, gerek tu ji
subay bipirsî. Çima?

*Met mij goed, dank. Wie
staat er op wacht?*

*Ik weet het niet. Je moet
het de subay vragen.
Waarom?*

Ji ber ku erebeyek heye
nêzîkî noqteya me dibe, pir
zû dimeşe.

Ev erebeya sipî?

*Omdat er een auto de basis
naderd en erg hard rijdt.*

Die witte auto?

Erê.

Ew hevalên me ne,
agahiya me heye.

Ja.

*Dat zijn onze kameraden.
We zijn ingelicht.*

Ekîd?

Belê, ew tên serdana
me bikin.

Zeker weten?

*Ja, ze komen ons
bezoeken.*

Temam, baş.

Mutfaxçî kî ye îro?

OK, goed.

Wie is de kok vandaag?

Ez im. Ez ê niha biçim
firavin çêkim.

Temam, çay jî hazirke ji
bo mêvanên me.

*Dat ben ik. Ik ga nu lunch
maken.*

*Oké, maak ook thee voor
onze gasten.*

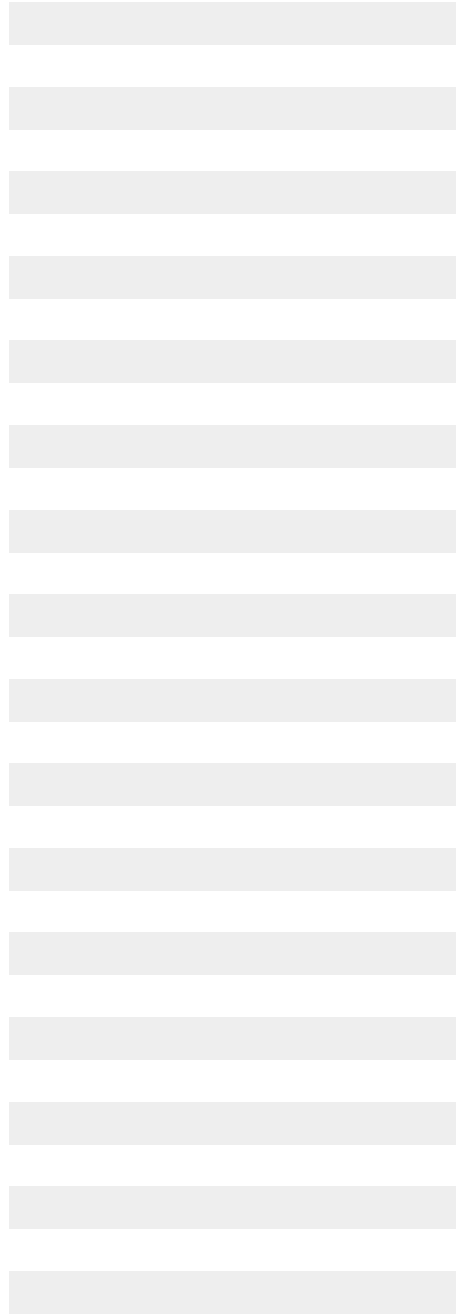
Baş e.

Goed.

Destik - Radio

ZAGROS	ZÎLAN	
Zîlan!		<i>Zîlan!</i>
	Banga Zilan.	<i>Oproep van Zîlan.</i>
Biçe didu.		<i>Gaan naar 'twee'.</i>
	Temam.	<i>Oké.</i>
<i>herdu dikevin kanalê didu</i>		<i>Schakel beide naar kanaal twee</i>
Deng tê?		<i>Hoor je geluid?</i>
	Rast e, heval. Deng tê?	<i>Correct, kameraad. Hoor je geluid?</i>
Rast e. Erebe hat.		<i>Correct. De auto is aangekomen.</i>
	Temam. Tiştekî din?	<i>Oké. Verder nog iets?</i>
Na. Silav û rêz.		<i>Nee. Groeten en respect.</i>
	Silav û rêz.	<i>Groeten en respect.</i>
destik	handradio	synonym for radio
cîhaz	apparaat	synonym for radio
banga ...	oproep van ...	om een oproep aan jou te beantwoorden (bevestiging wie je bent)
guhdar e	(ik) luister	om een oproep aan jou te beantwoorden
biçe ...	ga naar ...	geef het nummer van het kanaal
deng tê?	is er geluid?	om de verbinding te controleren
rast e	is goed	om te bevestigen
temam	oké	
fêm bû	begrepen	
fêm nebû	niet begrepen	
dubareke	herhaal	
tiştekî din?	verder iets?	
silav û rêz	groet en respect	om een gesprek te beëindigen

Cihê zêde – Ruimte voor meer

[Redacted text block]

[Redacted text block]

WERIN BARÎKADAN
NAAR DE BARRICADES

Bahozên reş hewayan dilerizînin

stormen zwarte luchten schudden

Zwarte stormen schudden de lucht

Ewrên tarî nahêlin em bibînin

wolken duister niet-laten ons zien

Duistere wolken ontnemen ons het zicht

Tevî ku mirin û zorî li benda me dibin

zelfs door dood en ontbering in wachten ons kunnen-zijn

Zelfs hoewel dood en ontbering ons missschien wachten

Bi ruhê hevaltî em ê tirs derbas bikin

met geest-van kameraadschap we zullen angs voorbij maken

Met de geest van kameraadschap zullen we de angst overwinnen

Ev wêjeya kurmancî ya "A las barricadas" e, sirûda anarşist dema şoreşa îspanî ya 1936.

Dit is de liedtekst van "A las barricadas" in het Kurmancî, het 'volkslied' van de anarchisten tijdens de Spaanse Revolutie in 1936.

Azadî, xwesorî û rizgariya jin

vrijheid, autonomie en bevrijding-van vrouw

Vrijheid, autonomie en vrouwenbevrijding

Wek pîvan hêjatirîn gerek bèn parastin

als waarden meest-waardevol zou komen verdedigen

Zouden als meest waardevole waarden moeten worden verdedigd

Ala şoreşgeran em hildin esmanan

vlag-van revolutionaren we hijsen lucht

We hijsen de revolutionaire vlag hoog in de lucht

2x

Û cîhanê nû bi destê xwe em afirînin

en wereld nieuw met handen onze wij maken

En scheppen met onze handen een nieuwe wereld

Bi dil û êvîn amade bin heval

met hart en liefde klaar zijn kameraden

Kameraden, wees met hart en liefde paraat

Baviksalarî û dewlet dawî bikin

patriarchaat en staat einde maken

Om een einde te maken aan staat en patriarchaat

Werin barîkadan, werin barîkadan

kom barricades kom barricades

Naar de barricades, naar de barricades

Ji bo serkeftina konfederasyon!

voor overwinning-van confederatie

Voor de overwinning van de confederatie!

bahoz storm

lerizandin,
bilerizîne (iets)
schudden

tarî duisternis

hêlin, bihêle laten

tevî ku hoewel

mirin dood

li benda ... bûn, li
benda ... be wachten op ...

ruh ziel, geest

tirs angst

derbas kirin,
derbas bike te boven
komen;
overwinnen

rizgarî bevrijding

wek zoals

pîvan norm

hêja waardevol

gerek zou

hatin, bê
hatin, were komen

parastin,
biparêze verdedigen

hildan, hilde hoog houden;
hoog hijsen

esman lucht

cîhan wereld

dest hand

xwe ...-zelf

afirandin,
biafirîne creëren

dil hart

êvîn liefde

amade klaar